

ОСКАР УАЙЛД ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНАТА РАКЕТА

Превод от английски: Сидер Флорин, 1977

chitanka.info

Царският син щеше да се жени и затова имаше всенародни празненства. Цяла година беше чакал годеницата си и най-после тя пристигна. Тя беше руска княгиня и беше дошла чак от Финландия с шейна, теглена от шест северни елена. Шейната имаше формата на голям златен лебед, а между крилата на лебеда лежеше самата малка княгиня. Дългата хермелинова наметка ѝ стигаше до петите, на главата си носеше малка шапчица от сребърна тъкан, а лицето ѝ бе бледо като Снежния дворец, в който беше живяла цял живот. Тя беше тъй бледа, че когато минаваше през улиците, всички хора се чудеха. „Тя прилича на бяла роза!“ — викаха те и хвърляха цветя от балконите.

Принцът беше излязъл пред портите на замъка, за да я посрещне. Той имаше замечтани теменужени очи, а косата му бе като чисто злато. Когато я видя, той се отпусна на едно коляно и ѝ целуна ръка.

— Портретът ви бе прекрасен — пошепна той, — но вие сте по-прекрасна от своя портрет.

И малката княгиня се изчерви.

— Тя приличаше преди на бяла роза — каза един млад паж на съседа си, — а сега прилича на червена роза.

И целият двор бе възхитен.

Три дни след това, където и да отидеха, всички повтаряха: „Бяла роза — червена роза, червена роза — бяла роза“, а царят издаде заповед да се удвои заплатата на пажа. Понеже изобщо не получаваше заплатата, той нямаше никаква полза от цялата тази работа, но то бе сметнато за голяма чест и бе съответно обнародвано в дворцовия вестник.

След три дни отпразнуваха сватбата. Това бе великолепна церемония, женихът и невестата вървяха ръка за ръка под балдахин от пурпурно кадифе, бродирано със ситен бисер. После имаше държавно пиршество, което трая пет часа. Принцът и принцесата седяха в дъното на голямата зала и пиеха с чаша от прозрачен кристал. Само верните в любовта можеха да пият от тази чаша, защото докосваха ли я лъжливи устни, кристалът ставаше сив, мътен и замъглен.

— Ясно е, че те се обичат — каза малкият паж, — ясно като кристал!

И царят удвои заплатата му още веднъж.

— Каква чест! — възкликнаха всички царедворци.

След пиршеството щеше да има бал. Женихът и невестата щяха да танцуват заедно танца на розата, а царят беше обещал да свири на флейта. Той свиреше много лошо, но никой никога небе посмял да му го каже, защото беше цар. Всъщност той знаеше само две мелодии и никога не беше съвсем сигурен коя от тях свири, но това нямаше никакво значение, защото, каквото и да направеше, всички викаха: „Очарователно! Очарователно!“

Последният номер от програмата бяха великолепните фойерверки, които трябваше да започнат точно в полунощ. Малката княгиня никога в живота си не беше виждала фойерверки и затова царят беше издал заповед през сватбения ден придворният пиротехник да бъде на поста си.

— На какво приличат фойерверките? — беше попитала тя принца една сутрин, когато се бе разхождала на терасата.

— Приличат на Северното сияние — каза царят, който винаги отговаряше на въпросите, отправени към други хора, — само че са много по-естествени. Лично аз ги предпочитам пред звездите, защото човек винаги знае кога ще се появят, а са омайни като моята свирня на флейта. Трябва непременно да ги видите.

Затова в дъното на царската градина издигнаха голяма платформа и щом придворният пиротехник подреди всяко нещо на мястото му, фойерверките започнаха да си приказват.

— Светът е наистина много красив! — възкликна малка жабешка бомбичка. — Погледнете само тия жълти лалета! Знаете, дори да бяха истински фишеци, пак нямаше да бъдат по-хубави. Много се радвам, че пътувах. Пътуването чудесно развива ума и помага да се отървеш от предразсъдъците си.

— Царската градина не е светът, глупава бомбичко! — каза голяма римска свещ — Светът е огромен, за да го разгледаш, ще ти трябват цели три дни.

— Всяко място, което обичаш, представлява за теб света — възкликна меланхолично огнено колело, което било влюбено на младини в един сандък от борови дъски и се гордееше с разбитото си сърце, — но любовта вече не е на мода, убиха я поетите. Те писаха за нея толкова много, че никой вече не им вярва и това не ме учудва. Истинската любов страда и мълчи. Самото аз си спомням веднъж... Но сега това няма значение. Романтиката си е изживяла времето.

— Глупости! — възрази римската свещ. — Романтиката не умира. Тя е като луната и живее вечно. Женихът и невестата например се обичат много нежно. Чух всичко за тях тая сутрин от една кафява картонена гилза, с която случайно бяхме в същото чекмедже и която знаеше последните дворцови новини.

Но огненото колело поклати глава.

— Романтиката е умряла! Романтиката е умряла! — зашепна то. То беше от тия личности, които смятат, че ако повтаряш нещо безброй пъти, накрая то става истина.

Изведнъж се чу остра суха кашлица и всички се обърнаха.

Кашляше висока ракета с надменен вид, която беше вързана за края на дълъг прът. Преди да направи някоя забележка, тя винаги се закашляше, за да привлече внимание.

— Кхъ! Кхъ! — обади се тя и всички се послушаха освен нещастното огнено колело, което все още клатеше глава и си мърмореше: „Романтиката е умряла!“

— Призовавам ви към ред! Призовавам ви към ред! — провикна се един фишек. Той се занимаваше с политика и винаги беше играл видна роля в местните избори, тъй че умееше да употребява правилни парламентарни изрази.

— Съвсем умряла! — пошепна огненото колело и заспа.

Щом настъпи пълна тишина, ракетата се изкашля за трети път и заговори. Тя говореше много бавно и отчетливо, сякаш диктуваше мемоари и винаги гледаше през рамото на този, комуто говореше. Тя наистина имаше най-изискани обноски.

— Какво щастие е за царския син — забеляза тя, — че ще се ожени тъкмо в деня, когато аз ще бъда изстреляна! Наистина да бяха го нагласили предварително, пак не би могло да се нареди по-сполучливо за него; но принцовете винаги имат късмет.

— Гледай ти! — възкликна малката жабешка бомбичка. — Аз смятах, че положението е точно обратно и че нас ще ни изстрелят в чест на принца.

— При тебе може да е така — отвърна ракетата, — всъщност не се и съмнявам, че е така, но при мене е другояче. Аз съм много забележителна и съм дете на забележителни родители. На времето си майка ми беше най-знаменитото огнено колело и се прочу с грандиозното си танцуване. Когато даде своето голямо представление,

тя се завъртя деветнадесет пъти, преди да изгасне, и при всяко завъртане изхвърли във въздуха по седем розови звезди. Беше три и половина стъпки в диаметър, направена от най-добър барут. Баща ми беше ракета като мене, но от френско потекло. Той изхвърча толкова високо, че хората се уплашиха да не би да не се върне вече долу. Но той се върна, защото имаше добро сърце, и се изсипа като пороен златен дъжд. Вестниците се отзоваха много ласкаво за неговия номер. Дори „Дворцов вестник“ го нарече „триумф на пилотехническото изкуство“.

— Искаш да кажеш пиротехническото — обади се бенгалският огън. — Зная, че се казва пиротехническо, понеже го видях написано върху собствената ми кутия.

— Аз казах пилотехническото — отговори ракетата с безмилостен глас и бенгалският огън се почувствува толкова съкрушен, че започна веднага да нагрубява малките фишеци, за да покаже, че все пак не е съвсем незначителна личност.

— Та аз казвах — продължи ракетата, — аз казвах... Какво казвах?

— Ти говореше за себе си — отвърна римската свещ.

— Разбира се, знаех, че съм разглеждала нещо интересно, когато толкова грубо ме прекъснаха. Аз мразя грубостта и всякакви лоши обноски, понеже съм извънредно чувствителна личност. Никой в целия свят не е чувствителен като мене, аз съм съвсем сигурна в това.

— Какво е „чувствителна личност“? — обърна се жабешката бомбичка към римската свещ.

— Това е личност, която вечно настъпва другите по краката, понеже самата тя има мазоли — отговори с нисък шепот римската свещ и жабешката бомбичка за малко щеше да избухне от смях.

— На какво се смееш, моля? — поиска да знае ракетата. — Аз не се смея.

— Смея се, защото съм щастлива — отвърна жабешката бомбичка.

— Това е много егоистична причина — каза ядно ракетата. — Какво право имаш да си щастлива? Би трябвало да мислиш за другите, всъщност би трябвало да мислиш за мен. Аз винаги мисля за себе си и очаквам всички други да правят същото. Това се казва съчувствие. То е прекрасна добродетел и аз я притежавам в най-висша степен. Да

предположим например, че нещо се случи с мен тая вечер, какво нещастие ще бъде това за всички! Принцът и принцесата никога вече не ще бъдат щастливи, целият им семеен живот ще се провали, а колкото за царя, сигурна съм, че той не би преживял такова нещо. Наистина, като се замисля колко важно е моето положение, трогвам се почти до сълзи.

— Ако искаш да доставиш удоволствие на другите — провикна се римската свещ, — по-добре се пази да не овлажнееш!

— Разбира се! — възкликна бенгалският огън, чието настроение сега се подобри. — Това ще го разбере и най-простият.

— Най-простият, как ли не! — възмути се ракетата. — Ти забравяш, че аз съвсем не съм проста, а съм много забележителна. Всеки, който няма въображение, е прост. Но аз имам въображение, понеже никога не си представям нещата такива, каквито са в действителност; винаги си ги представям съвсем други. А колкото за овлажняването, ясно е, че никой от вас тук не е способен да оцени една сантиментална душа. За мое щастие това ми е безразлично. Единственото нещо, което може да те крепи в живота, е съзнанието, че всички други стоят безгранично по-долу от тебе, и това чувство аз винаги съм се старала да развия у себе си. Но вие всички сте безсърдечни. Ето, вие се смеете и веселите, сякаш принцът и принцесата не са се току-що венчали.

— Гледай ти! — възкликна едно светещо балонче. — Защо да не се веселим? Това е много радостно събитие и когато литна нагоре във въздуха, искам да разправа на звездите за сватбата ... Ще видите как ще затрепкат, когато им заговоря за хубавата невеста.

— Ах, какъв банален възглед! — рече ракетата. — Не съм и очаквала по-друго. В тебе няма нищо: ти си кухо и празно. Ами ако принцът и принцесата се заселят в местност, където има дълбока река, и ако имат един-единствен син, някое русокосо момченце с теменужени очи, също като на принца, и ако някой ден то излезе на разходка с бавачката си, и ако бавачката заспи под някой голям бъз, а момченцето падне в реката и се удави! Каква страшна беда! Нещастните хора, да загубят единствения си син! Това е наистина ужасно! Никога няма да го преживея!

— Но те не са загубили единствения си син — каза римската свещ, — не ги е сполетяло никакво нещастие.

— Не съм и казала, че са загубили — отвърна ракетата. — Казах че биха могли. Да бяха загубили единствения си син, нямаше да има полза от този разговор. Аз мразя тия, които се вайкат, след като стане бедата. Но като си помисля, че може да загубят единствения си син, струва ми се, че ще умра от мъка.

— Има си хас! — извика бенгалският огън. — Ти си най-престорената личност, която съм виждал.

— А ти си най-грубата личност, която съм виждала — каза ракетата, — и не можеш да разбереш приятелските ми чувства към принца.

— Че ти дори не го познаваш — изръмжа римската свещ.

— Не съм казала, че го познавам — отговори ракетата. — Ако го познавах, не е изключено да нямах към него приятелски чувства. Да познаваш приятелите си е много опасно.

— По-добре се пази да не овлажнееш — обади се светещото балонче. — То е по-важно.

— Много важно за тебе, не се съмнявам — отговори ракетата, — но аз ще плача, колкото искам. — И действително тя избухна в истински сълзи. Те потекоха надолу по пръчката ѝ като капки дъжд и без малко щяха да удавят две бръмбарчета, които току-що бяха решили да си свият семейно гнездо и търсеха за жилище някое сухо, хубаво местенце.

— Трябва да е наистина романтична по природа — каза огненото колело, — понеже плаче, когато няма за какво да се плаче. — И то тежко въздъхна и си спомни за сандъка от борови дъски.

Но римската свещ и бенгалският огън бяха дълбоко възмутени и завикаха, колкото им глас държи: „Глупости! Глупости!“ Те бяха извънредно практични и щом нещо не беше по вкуса им, наричаха го глупост.

В това време луната се надигна като чуден сребърен щит, звездите заблестяха, а откъм двореца се разнесоха звуци на музика.

Принцът и принцесата водеха танца. Те танцуваха тъй красиво, че високите бели лилии занадзъртаха през прозорците, а големите червени макове закимаха в такт с музиката.

После удари десет часът, после единадесет, после дванадесет и при последния полунощен удар всички излязоха на терасата, а царят изпрати да повикат придворния пиротехник.

— Да започнат фойерверките — рече царят; придворният пиротехник направи нисък поклон и тържествено се запъти към дъното на градината. Той водеше със себе си шестима помощници, всеки от които носеше запалена факла върху дълъг прът. Това без съмнение бе великолепна гледка.

— Бъз-з-з! Бъз-з-з! — забръмча и се завъртя огненото колело.

— Бум! Бум! — изгърмя римската свещ. Жабешките бомбички затанцуваха из цялата градина, а бенгалските огньове обагриха всичко в червен цвят.

— Сбогом! — извика светещото балонче, когато се заиздига нагоре и от него полетяха мънички сини искри.

— Прас! Прас! — обадиха се в отговор фишеците, които се забавляваха от все сърце.

Всички постигнаха голям успех освен забележителната ракета. Тя беше така овлажняла от плач, че не можа изобщо да се запали. Най-хубавото в нея беше барутът, а той беше толкова мокър от сълзи, че не ставаше за нищо. Всичките й бедни сродници, за които тя говореше само с презрителен смях, се вдигнаха в небето като чудни златни цветя с огнени листенца.

— Ура! Ура! — крещяха придворните, а малката принцеса се смееше от удоволствие.

— Предполагам, че ме пазят за някой особено тържествен случай — каза ракетата, — сигурно такава ще е работата. — И доби още по-високомерен вид.

На другия ден работниците дойдоха да приберат всичко.

Това е явно някаква делегация — каза ракетата, — ще ги посрещна с подobaващо достойнство.

Тя вирна нос във въздуха и взе да се мръщи с такова ожесточение, сякаш мислеше за нещо важно. Но те не й обърнаха никакво внимание, докато не тръгнаха да си вървят. Тогава един от тях случайно я забеляза.

— Я! — извика той. — Каква отвратителна ракета! — И я хвърли през оградата в рова.

— Отвратителна ракета? Отвратителна ракета? — повтаряше си тя, докато се преобръщаше във въздуха. — Невъзможно! Удивителна ракета, ето какво каза тоя човек. Отвратителна и удивителна много си

приличат по звук, всъщност много често те са едно и също! — И падна в калта.

— Не е удобно тука — забеляза ракетата, но сигурно това е някой моден бански курорт и са ме изпратили тука да си възстановя здравето. Нервите ми са много разклатени и имам нужда от почивка.

Тогава при нея доплува една жаба с блестящи като елмази очи и шарена зелена дрешка.

— Нова гостенка, както виждам! — каза жабата. — Е, в края на краищата няма нищо по-хубаво от калта. Дайте ми дъждовно време и някой ров, и аз съм напълно щастлива. Мислите ли, че ще вали след обяд? Аз се надявам, че ще вали, но небето е съвсем синьо и безоблачно. Колко жалко!

— Хм! Хм! — обади се ракетата и се закашля.

— Какъв прекрасен глас! — възкликна жабата — Съвсем прилича на квакане, а то се знае, квакането е най-музикалният звук в света. Довечера ще чуете нашия любителски хор. Ние седим в стария патешки гьол, който е до къщата на чифликчията, и щом месецът изгрее, започваме. То е така упоително, че всички лежат будни да ни слушат. Всъщност вчера чух жената на чифликчията да казва на майка си, че заради нас не могла да мигне цялата нощ. Много приятно е да узнаеш, че си тъй популярен.

— Хм! Хм! — сърдито се обади ракетата. Беше твърде ядосана, че не може и тя да вземе думата.

— Прекрасен глас наистина — продължи жабата. — Надявам се да дойдете в жабешкия гьол. Аз отивам да потърся дъщерите си. Имам шест красиви дъщери и ме е страх да не ги срещне щуката. Тя е толкова чудовище, че не би се поколебала да ги изяде за закуска. Е, довиждане. Уверявам ви, че нашият разговор ми достави голямо удоволствие.

— Какъв ти разговор! — каза ракетата. — През цялото време говорихте само вие. Това не е разговор.

— Някой трябва да слуша — отвърна жабата, — а толкова обичам през цялото време да говоря само аз! Това пести време и предотвратява споровете.

— Но аз обичам да споря — възрази ракетата.

— Моля ви се, недейте — каза добродушно жабата. — Споровете са много просташко нещо, защото в доброто общество

всички са на едно и също мнение. Още веднъж довиждане, виждам отдалече дъщерите си. — И заплува нанякъде.

— Вие сте много досадно същество — каза ракетата — и много невъзпитано. Мразя личности, които говорят за себе си като вас, когато на човек му се ще да поговори за себе си, както на мен. Това наричам егоизъм, а егоизмът е най-отвратителното нещо, особено за хора с моя темперамент, понеже аз съм известна със своята съчувствена душа. Всъщност би трябвало да вземете пример от мен: надали бихте могли да намерите по-добър образец. Сега като ви се предлага този случай, възползвайте се от него, защото аз почти веднага се връщам в двореца. Там съм на голяма почит; всъщност принцът и принцесата се ожениха вчера в моя чест. Разбира се, вие нищо не знаете за тия неща, понеже сте провинциалистка.

— Няма смисъл да ѝ говорите — обади се едно водно конче, кацнало върху голяма кафява тръстика; — няма никакъв смисъл, защото тя си отиде.

— В такъв случай губи тя, а не аз — отвърна ракетата. — Няма да спра да ѝ говоря само защото не ми обръща внимание. Обичам да слушам сама себе си, когато говоря. Това е едно от най-големите ми удоволствия. Често съм водила разговори съвсем сама и съм толкова умна, че понякога не разбирам нито дума от това, което казвам.

— Тогава би трябвало да четете лекции по философия — каза водното конче, разтвори две прекрасни прозрачни крилца и се зарея в небето.

— Колко глупаво от негова страна да не остане тука — каза ракетата. — Сигурна съм, че не му се пада често такъв случай да усъвършенствува умствените си способности. Но аз никак не се засягам. Гений като мен положително ще получи признание някой ден. — И тя затъна малко по-дълбоко в калта.

След време до нея доплува голяма бяла патица. Тя имаше жълти крака и ципа между пръстите си и я смятаха за голяма хубавица, понеже ходеше с клатушкане.

— Кряк, кряк, кряк — обади се тя. — Интересна фигура имате! Мога ли да попитам, дали така сте родена, или това е следствие на злополука?

— Ясно е, че винаги сте живели на село — отговори ракетата, — иначе бихте знаели коя съм. Но ще ви простя невежеството. Би било

несправедливо да очакваш, че другите ще бъдат така забележителни, както си самата ти. Вие сигурно ще се изненадате, ако чуете, че мога да литна в небето и да се изсипя надолу в порой от златни капки.

— Че какво толкова има тук? — каза патицата. — Не виждам никаква полза за никого. Виж, ако можехте да орете нивите, както волът, или да теглите кола, както конят, или да пазите овцете, както кучето, това щеше да е повече.

— Драга моя! — извика ракетата с много високомерен тон. — Виждам, че сте от простолюдието. Една личност с моето положение никога не е полезна. Ние се отличаваме с външен блясък и това е повече от достатъчно. Самата аз не изпитвам никакво пристрастие към никаква работа, а най-малко към такава, каквато искате да ми препоръчате. Винаги съм мислила, че тежкият труд е само разтуха за тия, които нямат какво да правят.

— Добре, добре — каза патицата, която беше миролюбива по природа и никога с никого не се караше, — всеки си има свой вкус. Надявам се поне, че ще останете тук за постоянно.

— О, в никакъв случай! — възкликна ракетата. — Аз съм само гостенка. Работата е там, че това място ми се вижда доста отегчително. Тука няма нито общество, нито спокойствие. Всъщност това е направо провинция. По всяка вероятност ще се върна в двореца, понеже съм предопределена да направя сензация на този свят.

— Едно време и аз мислех да участвувам в обществения живот — забеляза патицата. — Има толкова много неща, които трябва да се оправят. — Да, преди известно време председателствувах събрание, на което приехме резолюции и с тях осъдихме всичко, което не ни харесва. Но те сякаш не оказаха особено въздействие. Сега съм се посветила на своя дом и се грижа за семейството си.

— Аз пък съм създадена за политическия живот — каза ракетата, — а също и всички мои роднини, дори най-скромните. При всяко появяване ние привличаме голямо внимание. Самата аз всъщност още не съм се появила, но когато се появя, ще бъде великолепна гледка. Колкото за семейния живот, той твърде скоро състарява и отвлича ума от по-възвишени неща.

— О да, колко са чудесни възвишените неща в живота! — възкликна патицата. — Това ми напомня, че съм гладна. — И тя заплува надолу по течението, като си повтаряше: — Кряк, кряк, кряк.

— Върнете се! Върнете се! — закрещя ракетата. — Имам да ви разправам много неща. — Но патицата не ѝ обърна никакво внимание. — Радвам се, че си отиде — рече си ракетата, — защото има еснафски разбирания. — Тя потъна още малко в калта и тъкмо се замисли за самотната съдба на гениите, когато изведнъж по брега се зададоха тичешком две момченца с бели престилки, с котле и съчки.

— Това трябва да е делегацията — каза ракетата и се помъчи да си придаде важен вид.

— Хей! — извика едно от момчетата. — Виж тая блатна пръчка! Интересно как ли е попаднала тука. — И извади ракетата от рова.

— Блатна пръчка ли? — рече ракетата. — Невъзможно! То каза златна пръчка; „златна пръчка“ звучи много ласкаво! Сигурно ме мисли за придворна дама!

— Хайде да я сложим в огъня! — каза другото момче. — Ще ни помогне да възварим котлето.

Те струпаха съчките накуп, сложиха ракетата най-отгоре и запалиха огъня

— Това е великолепно! — провикна се ракетата. — Те ще ме пуснат сред бял ден, та да ме видят всички.

— Сега ще легнем да си поспим — казаха момчетата — и когато се събудим, котлето ще е завряло. — Те легнаха на тревата и затвориха очи.

Ракетата беше много влажна и дълго не можа да се запали. Но най-сетне се разгоря.

— Сега ще литна! — извика тя и цялата се скова и изправи. — Зная, че ще литна много високо, много по-високо от звездите, много по-високо от месеца, много по-високо от слънцето. Всъщност ще литна толкова високо, че...

Фъс! Фъс! Фъс! И тя излетя право нагоре във въздуха.

— Чудесно! — извика тя. — Ще летя така вечно. Какъв успех!

Но никой не я видя.

Тогава започна да усеща някакво странно треперене по цялото си тяло.

— Сега ще избухна! — извика тя. — Сега ще подпаля целия свят и така ще изгърмя, че цяла година никой няма да говори за нищо друго. — И тя наистина избухна: — Прас! Прас! Прас! — изгърмя барутът. В това нямаше никакво съмнение.

Но никой не я чу, дори и двете момченца, защото бяха дълбоко заспали. След това от нея не остана нищо друго освен пръчката и тя падна върху гърба на една гъска, която се разхождаше край рова.

— Божичко! — извика гъската. — Започва дъжд от пръчки! — И се втурна във водата.

— Аз си знаех, че ще предизвикам голяма сензация — прошепна ракетата и изгасна.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.